

Virum den 10. juli 2017

Til Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg

Handlingsplan til bekæmpelse af rotter

Der registreres stadig flere anmeldelser om rotter i Danmark. For 20 år siden modtog danske kommuner årligt ca. 100.000 anmeldelser om rotter fra borgerne. I dag er tallet steget til ca. 200.000 anmeldelser.

Anmeldelser viser, at der er stigende problem med rotter i Danmark. Der er derfor behov for nye initiativer, som kan forebygge og bekæmpe rotterne. Det er bl.a. derfor, at miljø- og fødevareministeren har taget initiativ til at udarbejde en "Handlingsplan til bekæmpelse af rotter".

Uden at kende handlingsplanen i detaljer skal vi henlede udvalgets opmærksomhed på et problem i forbindelse med planerne om at lade landmænd bekæmpe rotter med gift (antikoagulanter) uden den fornødne faglige uddannelse.

Vi skal understrege, at vi ikke har en erhvervsmæssig interesse i denne sag, men alene føler et behov for at fremføre vores faglige betænkeligheder imod de planlagte lempelser.

Bekæmpelse af rotter med gift er i dag underlagt en række restriktioner. Årsagen er, at aktivstofferne i giften er karakteriseret som persistente, bioakkumulerende og reproduktionstoksiske. Giftene kan udover skader på miljøet i værste fald forårsage døden både for mennesker og andre dyr end rotter.

Køb, udlægning, håndtering og opbevaring af antiokoagulerende gift er i dag forbeholdt personer, som har opnået Miljøstyrelsens autorisation til rottebekæmpelse. Uddannelse af de autoriserede personer sker på et kursus foranstaltet af Miljøstyrelsen og varer fire dage. Kun personer med erhvervsmæssig baggrund inden for brancher relateret til rotter kan deltage på kurset. Årsagen er, at deltagerne både forud og efter kurset forudsættes at beskæftige sig professionelt med forebyggelse og bekæmpelse af rotter. Herved opnås en kombination af teoretiske og praktisk kunnen, som sikrer de bedste og mest holdbare løsninger på rotteproblemerne.

Hvis man fremover vil tillade, at landmænd på deres ejendomme selv kan bekæmpe rotter med antikoagulerende gifte er der stor risiko for, at følgende problemer vil kunne opstå:

- Stigende resistensproblemer
- Manglende og utilstrækkelig forebyggelse
- Ringere bekæmpelsesindsats
- Flere tilfælde af primære og sekundære forgiftninger
- Større miljøbelastning
- Flere rotteanmeldelser

Stigende resistensproblemer

Udlægning af antikoagulerende gift skal følge en række nøjere bestemte regler og procedurer for at være effektiv og for ikke at belaste miljøet mere end højst nødvendigt. Disse retningslinjer forudsætter en omfattende paratviden kombineret med et udstrakt kendskab til rotters adfærd og biologi.

Landmænd, der som planlagt skal deltage på et halvdagskursus i forebyggelse og bekæmpelse af rotter, vil efter vores opfattelse ikke kunne opnå tilstrækkelig viden til effektivt at kunne bekæmpe rotter med antikoagulerende gift.

Forkert anvendelse af antikoagulanter vil lede til øget resistens, idet der vil blive selekteret for de rotter, der er bærere af de resistente gener. De resistente rotter vil blive forøget i antal og vil kunne udgøre en trussel mod brugen af en lang række af de antikoagulerende gifte.

Manglende og utilstrækkelig forebyggelse

Det væsentligste element i en effektiv rottebekæmpelse er ikke den fysiske bekæmpelse af rotterne, men derimod den forebyggende indsats. Det kommer bl.a. til udtryk i de professionelle bekæmpelsesfirmaers sikringsordninger, hvor der forud for etablering af en sikringsordning skal udføres en omfattende gennemgang af ejendommens bygninger og tilhørende arealer. Hvis landmændene selv får adgang til at bekæmpe rotter med gift, vil et resultat sandsynligvis være, at den forebyggende indsats negligeres. Dette er baseret på det, vi tidligere så, dengang landmændene havde uhindret adgang til antikoagulerende gift.

Ringere bekæmpelsesindsats

Bekæmpelse af rotter med gift forudsætter følgende initiativer inden, der indledes en egentlig bekæmpelsesindsats

- at der kan foretages den fornødne identifikation af gnaveraktiviteten, for derved at undgå forgiftninger af ikke-målgruppe arter – giften er kun godkendt til bekæmpelse af rotter og husmus
- at giften, samtidig, placeres i tilstrækkeligt omfang de steder, hvor der er rotteaktivitet – hvilket betyder, man skal have et indgående kendskab til rottens adfærd, for at se efter tegn/spor på hele ejendommen
- at årsagerne til rotteforekomsten skal kunne identificeres, og der skal tages skridt til udbedring af disse forhold. som f.eks. sikring af mulige fødekilder, sikring af bygninger, identifikation af kildeområder (f.eks. vildtfodringspladser etc.)

Når bekæmpelse med gift er indledt, skal følgende initiativer iagttages

- at der følges op på giftudlægningen i det omfang, det viser sig nødvendigt (kan være dagligt)
- at, hvis bekæmpelsen ikke skrider frem som forventet, skal man være i stand til at vurdere, om det skyldes oversete forhold omkring rotteforekomsten og samtidig kunne rette op på disse og udvide bekæmpelsen

Vi forventer ikke, at landmændene, med den baggrund de har, vil kunne udføre den indsats, der skal til for at bekæmpe en rottebestand effektivt. Resultatet vil sandsynligvis blive en "høst" af rotter og ikke en fuldstændig bestandsudryddelse.

Forøget risiko for primære og sekundære forgiftninger

Forud for enhver bekæmpelse af rotter med gift skal der foretages en vurdering af de risici, der er forbundet med giftudlægningen. Det er bl.a. effektiv sikring af giften, så der ikke kan ske utilsigtede forgiftninger af særlig børn og husdyr samt andre ikke-målgruppe organismer.

To store undersøgelser gennemført af Aarhus Universitet i 2010 og 2015 har dokumenteret, at de antikoagulerende gifte spredes til omgivelserne via forgiftede rotter og mus, der bliver føde for rovfugle, ugler og mindre rovpattedyr. Det er almindelig kendt i bekæmpelsesbranchen, at størstedelen af de musearter, som æder af giften, er ikke-målgruppe arter, som markmus, rødmus, skovmus etc. Det har afstedkommet den omfattende forgiftninger af rovfugle, ugler og mindre rovpattedyr. Det er i den forbindelse væsentligt at påpege, at undersøgelserne er baseret på data, der er indsamlet på tidspunkter, hvor bl.a. landmænd og skovejere havde uhindret adgang til antikoagulerende musegifte.

Større miljøbelastning

De antikoagulerende gifte er alle klassificeret som persistente, bioakkumulerende og reproduktionstoksiske. Deres anvendelse bør derfor kun finde sted, hvor forebyggelse i form af sikring og renholdelse på en ejendom ikke er i stand til at løse et rotteproblem. Det er vores erfaring, at landmænd i udtalt grad betragter giftudlægning som løsningen på et aktuelt rotteproblem, og derfor vil en lempelse af reglerne for giftudlægning resultere i en forøget anvendelse af de antikoagulerende gifte på bekostning af en effektiv bekæmpelse og hensynet til miljøet.

Da der næppe vil blive ført tilstrækkeligt tilsyn med landmændenes giftudlægning på de enkelte ejendomme, vil der være risiko for, at giftudlægningen bliver permanent, hvad man netop i den gældende lovgivning har taget initiativer til at modgå.

Flere rotteanmeldelser

En utilstrækkelig rottebekæmpelse vil altid stimulere en rottebestand. Derfor kan man frygte, at utilstrækkeligt bekæmpede rottebestande på landbrugsejendomme vil sprede sig til de omliggende ejendomme og arealer.

Øgede udgifter til rottebekæmpelse

Den utilstrækkelige rottebekæmpelse og de deraf følgende flere rotteanmeldelser vil indebære en større spredning af både følsomme og resistente rotter. Derfor vil de planlagte lempelser på sigt medføre øgede bekæmpelsesudgifter for kommunerne.

Med venlig hilsen

Ann-Charlotte Heiberg og Peter Weile

Ann-Charlotte Heiberg er indehaver af et konsulentfirma på rotteområdet og har siden 2010 rådgivet kommuner og private firmaer i rottespørgsmål. Ann-Charlotte Heiberg er biolog, Ph.d. og autoriseret rottebekæmper og var i 12 år ansat som forsker med speciale i rotter på det nu nedlagte Statens Skadedyrlaboratorium. Ann-Charlotte Heiberg er desuden kursusleder og underviser på Miljøstyrelsens autorisationskursus i rottebekæmpelse.

Peter Weile er indehaver af et konsulentfirma på rotteområdet og rådgiver kommuner og private firmaer i rottespørgsmål. Peter Weile er jurist, autoriseret rottebekæmper og har været Miljøministeriets konsulent i rottebekæmpelse i 20 år. Peter Weile er desuden kursusleder og underviser på Miljøstyrelsens autorisationskursus i rottebekæmpelse.